

LAUSUNTO 11.9.2015

Asia Lausuntopyyntö hallituksen esityksen luonnoksesta – tekijänoikeuden yhteishallinnointi

Dnro OKM/35/010/2014

Pvm 14.7.2015

Suomen Säveltäjät ry kiittää mahdollisuudesta saada antaa lausunnon mainitussa asiassa. Tekijänoikeuden yhteishallinnointi on säveltäjän toimeentulon elinehto. Ilman yhteishallinnointijärjestöjä säveltäjän olisi mahdotonta valvoa teostensa käyttöä ja huolehtia niiden taloudellisesta hyödyntämisestä. Lausunnossamme keskitymme ensisijaisesti seikkoihin, jotka ovat merkittäviä oikeudenhaltijan, erityisesti säveltäjän kannalta. Olemme perehtyneet Teoston ja Kopioston antamiin lausuntoihin, joissa lakiehdotusta arvioidaan laaja-alaisesti ja analyytisesti, suhteuttaen uutta sääntelyä myös olemassa olevaan lainsäädäntöön. Pidämme näissä lausunnoissa esitettyjä näkemyksiä ja kannanottoja kannatettavina.

Lakiluonnos on pääosin hyvä, vaikka oikeudenhaltijan kannalta vuonna 2014 annettu direktiivi pyrkii ratkaisemaan ongelmia, joita ei ole. Yksityiskohtaisuudessaan direktiivi edellyttää myös sellaista sääntelyä, joka saattaa johtaa etenkin pienessä tekijänoikeusjärjestössä tarpeettoman kalliisiin ja tehostomiin ratkaisuihin, mikä ei ole oikeudenhaltijan edun mukaista.

Seuraavassa joitakin huomioitamme lakiluonnoksen yksityiskohdista.

1 luku: Lain tavoite, soveltamisalat ja määritelmät

4 §

Lakiehdotuksen mukaan yhteishallinnointiorganisaatiolla tarkoitetaan organisaatiota, jonka pääasiallisena tarkoituksena on hallinnoida oikeuksia oikeudenhaltijoiden *yhteiseen lukuun*. Direktiiviin on kirjattu *oikeudenhaltijoiden yhteisen edun mukaisesti*. **Tässä tapauksessa pidämme direktiivin ilmaisua parempana, koska yhteishallinnointijärjestön tehtävä on toimia nimenomaan *oikeudenhaltijoiden yhteisen edun mukaisesti*.**

Lakiluonnoksessa oleva *oikeudenhaltijaa* koskeva määritelmä on hyvä ja riittävä säveltäjälle. Pidämme kuitenkin direktiivissä olevaan oikeudenhaltijan laajempaa määrittelyä parempana,

koska jo nyt musiikinkustantamisessa ei välttämättä siirry tekijänoikeuksia, vaikka oikeuksia tekijänoikeuskorvauksiin voidaan näille sopimuksin siirtää. Tulevaisuudessa erilaisia sopimuksin tapahtuvia siirtoja tulee lisää. Sen vuoksi pidämme hyvänä direktiivin määrittelyä: **Oikeudenhaltijalla tarkoitetaan henkilöä tai yhteisöä, jolla on hallussaan tekijänoikeus tai lähioikeus taikka jolla on oikeuksien hyödyntämistä koskevan sopimuksen tai lain-säädännön nojalla oikeus osuuteen tekijänoikeustulosta.**

Oikeudenhaltijan oikeudet

Direktiivin esittämät oikeudet oikeudenhaltijoille tuskin tuovat käytännössä merkittäviä muutoksia tekijöiden toimintamalleihin, mutta on toki hyvä, että oikeuksista säädetään myös lailla.

On toivottavaa, että ns. ”syrjimättömyysperiaate” ei aseta järjestöille sellaisia vaatimuksia, jotka lisäisivät niiden kustannustaakkaa. Suomalaisen säveltäjän etu ei ole, että laaja liikkumisvapaus edellyttäisi suuria investointeja, jotta mahdollisille rajat ylittäville asiakkaille kyettäisiin tarjoamaan täsmälleen samoja etuja kuin kotimaisille (esim. palvelua äidinkielellä). Etenkin pienen kielialueen pienten yhteishallinnointiorganisaatioiden kulujen määrä saattaisi lisääntyä huomattavasti, mikä pienentäisi oikeudenhaltijoille maksettavia korvauksia.

Suomalaisille säveltäjille on toisaalta erittäin tärkeää voida asioida tekijänoikeusasioissa omalla äidinkielellään, minkä vuoksi esim. englannin ottaminen ainoaksi suomalaisen järjestön käyttökieleksi yhdenvertaisuuden nimissä ei tunnu houkuttelevalta vaihtoehdolta, niin syrjimätöntä kuin se olisikin.

7 §

Direktiivin edellyttämä itsehallinnoinnin mahdollisuus teosten ei-kaupalliseen käyttöön on ongelmallinen. Viittaamme tässä kohdassa erityisesti Teoston lausuntoon.

2 luku: Jäsenen oikeudet ja päätösvalta yhteishallinnointiorganisaatiossa

12 §

Lakiluonnoksessa määrätään jäsenen oikeudesta osallistua organisaation päätöksentekoprosessiin myös tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen välityksellä. Näin vaaditaan myös direktiivissä. Tekijänoikeuksia hallinnoivat järjestöt muodostavat varsin pienen toimialan, jolla on vain harvoja toimijoita. Etäosallistumisen mahdollistavaa teknistä järjestelmää ei ole olemassa, vaan se täytyy kehittää, vaikka sitä ei koskaan tarvittaisikaan. **Tällainen investointi on oikeudenhaltijan näkökulmasta ylimitoitettu ja lisää kuluja, jotka vähentävät oikeudenhaltijan tuloja.**

Detalji: Lakiluonnoksessa sanotaan, että *jäsenellä on oikeus valtuuttaa toinen henkilö tai yhteisö osallistumaan puolestaan yleiskokoukseen*. Jäsen voi olla myös yhteisö, jolloin ilmaisu toinen henkilö on hassu.

14 §

Lakiluonnoksessa yleiskokouksessa päätettäväksi asioiksi on kirjattu mm. toimitusjohtajan nimittäminen ja erottaminen sekä hänen palkitsemisestaan päättäminen. Tätä emme pidä järkevänä emmekä oikeudenhaltijan ominaisuudessa haluaisi olla näistä päättämässäkään. Tätä

ei myöskään direktiivi edellytä. **Tämän vuoksi esitämme, että toimitusjohtajan nimittää järjestön hallitus, joka myös päättäköön toimitusjohtajan palkasta ja muista etuisuuksista.**

4 luku: Jäsenten ja oikeudenhaltijoiden etujen valvonta yhteishallinnointiorganisaatioissa

18 §

Direktiivi määrittelee, että jokaisen valvontatoiminnosta huolehtiva henkilön on annettava jäsenten yleiskokoukselle vuosittain eturistiriitoja koskeva henkilökohtainen lausuma, joka sisältää mm. mahdolliset oikeudenhaltijan ominaisuudessa yhteishallinnointiorganisaatiolta edellisellä tilikaudella saadut määrät.

Lakiesitykseen tämä on kirjattu seuraavasti: *Sidonnaisuuslausuman tulee sisältää vähintään seuraavat tiedot: --- 3) oikeudenhaltijan ominaisuudessa yhteishallinnointiorganisaatiolta edellisellä tilikaudella saadut tekijänoikeuskorvaukset.*

Näemme tässä kaksi epäkohtaa:

- 1) Suomalainen ei puhu yleensä palkastaan. Tekijänoikeustulot muodostavat tulolajeista ehkä kaikkein vahvimmin varjellun yksityisasian. Näin ei ole sen vuoksi, että näissä tuloissa olisi jotain epämääräistä tai hämää, joka ei kestäisi päivänvaloa, vaan sen vuoksi, että tekijänoikeustulot kertovat suosiosta, arvostuksesta ja ammattimaisuudesta – tai näiden puutteesta, tai näiden keskinäisestä ristiriidasta. Suurin osa säveltäjistä ei halua olla kollegoiden arvioitavana tekijänoikeustulojensa perusteella. On kiusallista, kun Teoston lähes 10 000 tekijänoikeustulon saajasta ainoastaan hallituksen (tekijä)jäsenten tekijänoikeustulot nostetaan kaikkien muiden arvioitavaksi.

Toivomme, että tässä asiassa käytetään kaikki mahdollinen kansallinen liikkumavara, jotta kyseinen lainkohta ei muodostu esteeksi rekrytoida päteviä ja motivoituneita henkilöitä järjestön tärkeimpiin luottamustehtäviin.

- 2) Onko lakiesityksessä tarkoitettu, että sidonnaisuuslausuman antamisvelvoite koskee ainoastaan hallituksen jäsenten henkilökohtaisia tekijänoikeustuloja? **Mikäli laki lopullisessa muodossaan edellyttää sidonnaisuuslausumaa tekijänoikeustulojen osalta, tulisi velvoitteen koskea myös niitä instituutioita ja yhteisöjä, joiden edustaja/omistaja/palkattu työntekijä toimii hallituksen tai muun valvontaelimen jäsenenä.** Erityisesti yrityksillä on tekijänoikeusjärjestöissä verrattain suuret edut valvottavanaan, huomattavasti suuremmat kuin tekijöillä. Jos tämän määräyksen tavoitteena on eturistiriitojen välttäminen, tulee hallituksen jäsenten edustamien yritysten ja yhteisöjen olla samassa asemassa kuin tekijäjäsenet ovat. Muussa tapauksessa hallituksen jäseniä kohdellaan eriarvoisesti.

6 luku: Tekijänoikeuskorvausten hallinnointi

Tekijänoikeuskorvausten hallinnointi sujuu pitkälti jo nyt uuden lain mukaisesti.

31 §

Tekijänoikeustulojen tilittäminen oikeudenhaltijoille lakiluonnoksen sallimassa aikataulussa saattaa tuottaa joillekin korvauksia edelleen tilittäville tahoille ongelmia. Koska direktiivin vaatimus on väljempi, olisi suotavaa, että laissakin määrättäisiin, että **yhteishallinnointiorganisaatio tai sen jäsenyhteisö voi tilittää tekijänoikeuskorvaukset oikeudenhaltijoille yhdeksän kuukauden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jolloin yhteisö on vastaanottanut korvaukset.**

Lopuksi:Valvonta

Pidämme erinomaisena asiana, että lakiluonnoksen mukaan **opetus- ja kulttuuriministeriö toimii yhteishallinnointijärjestöjen valvovana viranomaisena.** Ministeriöllä on paras asiantuntemus tekijänoikeusasioissa ja näin myös oikeudenhaltija tietää valvonnan kohdistuvan oikeisiin asioihin.

Lain voimaantulo

Oikeudenhaltijoiden edustajana yhdistyksemme osallistuu tekijänoikeusjärjestöjen päätöksenteko- ja kehittämisprosesseihin. Jo nyt on selvää, että aikataulu on tiukka, koska uusi laki edellyttää muutoksia järjestöjen sääntöihin, asiakkuussopimuksiin, kokouskäytäntöihin, jne. Näistä kaikista on käytävä keskustelua myös oikeudenhaltijoiden kesken. Kuten Teoston ja Kopioston lausunnoissa todetaan, on mahdotonta saada kaikkia muutosta vaativia asioita valmiiksi 10.4.2016 mennessä etenkin, kun vielä ei ole tiedossa, milloin lakiesityksen lopullinen muoto on käytettävissä. **Tämän vuoksi esitämme tekijänoikeusjärjestöjen tapaan, että lain voimaantuloa siirretään ainakin vuoden 2016 loppuun.**

Helsingissä, 11.9.2015

Suomen Säveltäjät ry

Annu Mikkonen
toiminnanjohtaja

Suomen Säveltäjät ry on suomalaisten ja Suomessa vakituisesti asuvien taidemusiikin säveltäjien ammatillinen järjestö, johon kuuluu 205 säveltäjää. Jäsenistö edustaa kattavasti Suomen taidemusiikin säveltäjiä, sillä lähes kaikki ammattimaisesti toimivat säveltäjät ovat yhdistyksen jäseniä.